

בתפילה „איומה“ זאת, עטוף חרדה ויגון כשהוא מתמוגג בדמעות. הוא התאונן מרה בקולו הצרוד והמתפללים כמעט שלא שמו אליו לב, שכן היום הזה מיוחד הוא לדמעות, אחד המרבה ואחד הממעיט. בגמרו את תפילת „יזכר“ ביום הכיפורים אחרי שאדמו עיניו מדמעות, הרגיש כאילו הוקל לו במידת מה, כאילו גמל חסד עם אמו האלמנה, שלעניה קופחו חי צאצאיה הנצנים הרכים — באכזריות גוראה באביב ימיהם...

הג הסיכות עבר, והואיל ואין ספקא דיומא בארץ ישראל נוהג, חלו שני חתנים שמיני עצרת ושמתח תורה ביום אחד. בליל שמחת תורה האחירה בבית הכנסת חגיגית כנהוג, הקפוט וריקודים וגם ברייוסף משתור במעגל לכבוד התורה...

„זמן תפילת שחרית מחר בבוקר בשעה שמונה“ — מכריו הגבאי כשהוא משתל לשחת להכרותו צורה חגיגית. יש להקדים את זמן התפילה — נשמעה קריאת ביניים — כי אומרים „יזכור“. ברייוסף בשמעו „יזכור“ נהפך מיד לאיש אחר ואחירת מתים אפסחו. שמחת תורה. סדר ההקפות החל. מצב הרוח בבית הכנסת מרומם וחגיגי. הכל רוקדים

ושמחים וגם ברייוסף שמח בשמתת התורה. סדר קריאת התורה החל. חתן תורה וחתן בראשית — הכל כנהוג, ופתאום „יזכר“ נשמע קול דופק על השולחן. השמחה הופסקה בתוקף שינוי האחירה, אם כי נראו שה ושמ סימני „התמרדות“ נגד קבלת עול מלכות הדמעות עליהם. המחויבים עמדו לתפילת „יזכר“ בסביבת ה„עמוד“, ובמערב בית הכנסת עמדו אחרים ושתו ל„חיים“. חיים ומחת נפגשו, התחרות בין דמעה לשירה. רגע וגברה יד האבל, ורגע וגברה יד השמחה. מעזרת הנשים נשמעו קולות בכי „רציניים“, אשר השכיחו לרגע או הסו הצדה את

שמחת ההג. אך האחד והיחיד היה ברייוסף שהתפשט מתגיגותיו והתעטף שחורים. יצא מעולם השמחה ונכנס למחיצתן של הנשמות הקדושות שריחו לנגד עיניו. הוא עמד עטוף בטליתו וקרא אחת לאחת; נשמת אמי שנהרגה על קידוש השם; נשמת אחי הבכור, עם משפחתו; ועוד הפעם אחי; ושוב אחי הצעיר. אגלי הדמעה התגלגלו על פניו. והנה באמצע הסכס הסראגי הזה הקורע לבבות, נשמעו קולות מצהלים וחבורת רוקדים ושרים התקרבה כשבורעותיהם חבוקים ספרי תורה. מתפללי בית הכנסת הסמוך נענו לפני שהוזמנו ובאו להשתתף בשמחת התורה „ברב עם הדרת מלך“. הם הבקיעו להם דרך ובאו אל הקודש פנימה. הריקודים והשירים מלאי התלהבות הלהיבו את קהל מארחיהם מתפללי בית כנסת זה, וקול המון חוגג... תפילת „יזכר“ העבומה נתבטלה בגלל הרוקדים „ואין העם מכירים לקול תרועת השמחה לקול בכי העם כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק“. מעגל המרקדים התרחב ובכיית „יזכר“ הוחרשה, בבחינת „מעבירים את המת מלפני הכלה“. והנה יד נגעה בברייוסף ומשכה בטליתו לבוא ולהצטרף למעגל השמחים בשמחת התורה. ברייוסף לא הרגיש כמעט ביד המטלטלת אותו, רחוק היה מעולם המרקדים, כאבל בין חתנים חתני התורה, הוא היה שרוי במחיצת בני משפחתו, אלה שנהרגו על קידוש השם. עוד לבו בוכה מרה, והשורה, שורת הנהרגים, הנשחטים והנשחכים על קידוש השם ארוכה היא ומעוררת בלהות זועה וזכרונות מחרידים.

הנה כי כן, חיים ומחת נפגשו, שמחה ויגון תחמו, דמעה וגיל נשקו. צו החיים וצל המתים נתערבבו. הזכרת נשמות המתים ושמחת התורה החיה כאחת האפשר? אפשר ואפשר. שמיני עצרת ושמחת התורה — הישנם עוד שני הפכים גדולים מאלו? ואף על פי כן, המציאות הארץ־ישראלית תוכיח.